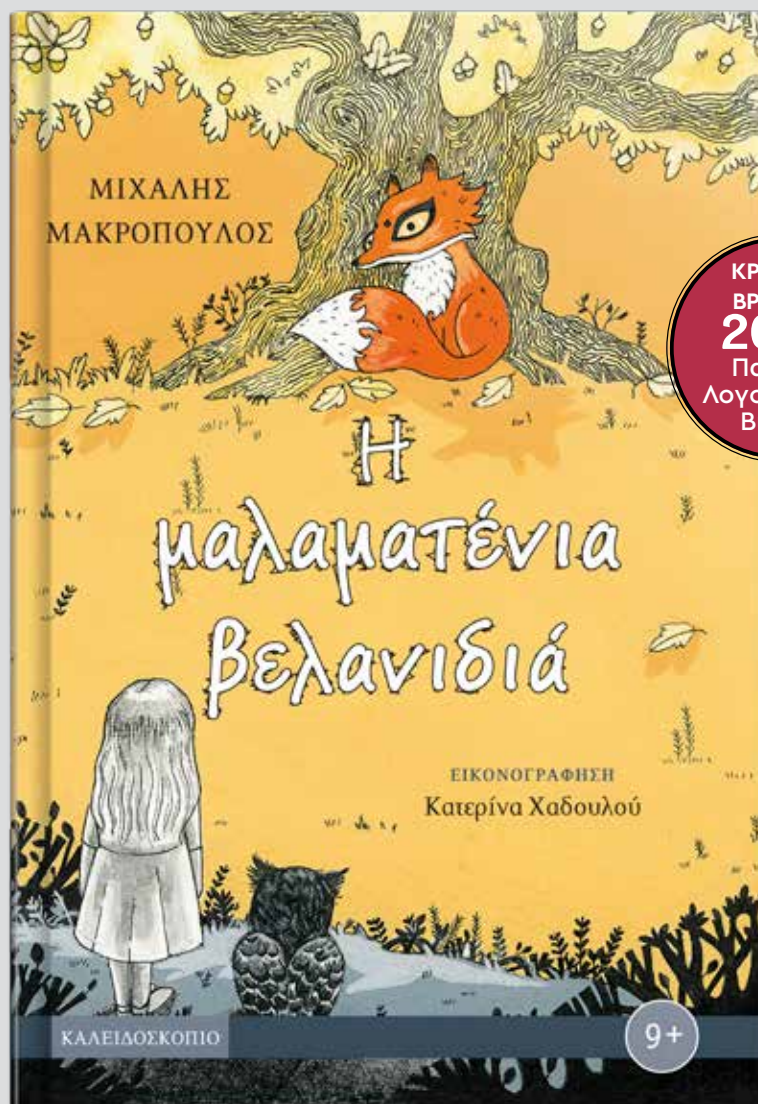

Η μαλαματένια βελανιδιά

Αξιοποιώντας το βιβλίο στην τάξη

Η μαλαματένια βελανιδιά

Η Αθηνά προχώρησε, άφησε πίσω τα σπίτια που κοιμόνταν τυλιγμένα στην κάπα του σκοταδιού και κουκουλωμένα με τις σκεπές τους, και ήλιγο παρακάτω το δάσος την κύκλωσε, έκλεισε γύρω της. Ένωθε τα δέντρα ν' ακολουθάνε τα βήματά της, σαν να ψιθύριζαν μυστικά γι' αυτήν...

Μια ονειρική ιστορία ωρίμανσης και αφύπνισης για όλες τις εποχές και όλες τις ηλικίες, με κεντρικό πρόσωπο τη δεκάχρονη Αθηνά. Και με οδηγό στο ταξίδι της το μαγικό βελανίδι τής μαλαματένιας βελανιδιάς. Ανέλπιστοι φίλοι και εχθροί, ζώα, δέντρα και πουλιά σοφά, γενναία, πονηρά, νεράιδες φεγγαρόμορφες... Όλη η μαγεία τής μέσα και της έξω φύσης επιστρατεύεται για χάρη του παιδικού αχαρτογράφητου έρωτα. Μια ολονύχτια περιπέτεια στο δάσος, σύγχρονη και αλλοτινή, στα χνάρια του ελληνικού παραδοσιακού παραμυθιού. *Θαρρείς και το κορίτσι είχε το δικό του ήλιο.*

Το **Κρατικό Βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου** απονέμεται κατά πλειοψηφία στο βιβλίο του Μιχάλη Μακρόπουλου με τίτλο **Η μαλαματένια βελανιδιά** (Εικονογράφηση Κατερίνα Χαδουλού), εκδόσεις Καλειδοσκόπιο. Με τη μυθοπλασία να αξιοποιεί νεοελληνικά παραμυθι(α)κά μοτίβα, στοιχεία της λαϊκής μας παράδοσης και ανόθευτες εικόνες της ελληνικής φύσης, καθώς και με τη συνέργεια της ξεχωριστής εικονογράφησης που κυριολεκτικά αγκαλιάζει το κείμενο, το βιβλίο ξετυλίγει ονειρικά, σχεδόν μαγικά, το πέρασμα από την παιδική στη νεανική ηλικία μιας δεκάχρονης ηρώιδας, της Αθηνάς. Με οδηγό της ένα βελανίδι που βρίσκεται τρυπωμένο στην τσέπη ενός κοριτσίστικου φουστανιού και εκπέμπει φως, η πρωταγωνίστρια σαν μια άλλη Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων φτάνει κάποιο βράδυ στο δάσος. Εκεί, ξεπερνώντας εμπόδια με τη βοήθεια των δέντρων και των ζώων που συναντά, βιώνει όλες τις διαδικασίες ωρίμασής της, αφυπνίζεται πνευματικά και ερωτικά, απελευθερώνεται και αποκτά το δικό της «φωτεινό βελανίδι», για να συνεχίσει πιο δυνατή τις αναζητήσεις της.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του βιβλίου, τα οποία παραπέμπουν στα προσδιοριστικά στοιχεία ενός «εξελικτικού αφηγήματος», ανταποκρίνονται με επιτυχία στα κριτήρια που έχουν τεθεί, γενικά, για τα βιβλία αυτής της κατηγορίας: ειλικρινείς συγγραφικές προθέσεις, πρωτότυπη αλλά και εύληπτη θεματική, όμορφες εικόνες και πειστικές περιγραφές, ενδιαφέρουσα πλοκή και ρέουσα γραφή. Ανάμεσα σε ρεαλιστικές προθέσεις και φανταστικούς αφηγηματικούς τρόπους, το βιβλίο συνιστά μια συμβολική ιστορία ενηλικίωσης, επαναφέροντας και ενεργοποιώντας παλαιότερα μοτίβα σε ένα επικαιροποιημένο μυθοπλαστικό πλαίσιο αναφοράς.

Η μαλαματένια βελανιδιά

Αξιοποιώντας το βιβλίο στην τάξη

Έγραψα τη *Μαλαματένια βελανιδιά* βλέποντας την κόρη μου να μεγαλώνει – ένα κοριτσάκι που ήδη έκλεινε μέσα του μια μελλοντική γυναίκα. Μεταμόρφωσα αυτά τα ψιθυριστά γυναικεία σκιρτήματα σε περιπέτεια με μαγικούς βοηθούς (ζώα και δέντρα που μιλούν) και με τρομαχτικές νεράιδες με τη μαλαματένια βελανιδιά να 'ναι ένα θηλυκό σύμβολο καταμεσής ενός σκοτεινού δάσους, ένα σύμβολο διαδοχής, από μητέρα σε κόρη, καθώς στο κορίτσι ξυπνά η θηλυκή του φύση μ' ένα άγγιγμα αγορίστικου χεριού, με ένα φιλί. Λεπτό θέμα – για να μιλήσεις γι' αυτό χρειάζεται αυτή η αλαφράδα και η αίσθηση ονείρου που τις χαρίζει το παραμύθι.

Η ιστορία εκτυλίσσεται σ' ένα ελληνικό χωριό κι όλη η ζωή των δύο παιδιών –της Αθηνάς και του μικρού της αδερφού– είναι αλλιώτικη απ' τη ζωή ενός παιδιού στην πόλη. Υπάρχει μια αίσθηση ελευθερίας, η αίσθηση πως μπορεί το παιδί ν' ανοίξει την πόρτα και να φύγει· έπειτα είναι τα πανηγύρια, αυτή η αίσθηση ουσιαστικής κοινωνίας που στην πόλη έχει εκλείψει, μα πάνω απ' όλα είναι η καθημερινή επαφή με τη φύση. Η Αθηνά, στη νυχτερινή της περιπέτεια μέσα στο δάσος ώσπου να φτάσει στη μαλαματένια βελανιδιά, μιλάει μ' ένα σκύλο, μ' ένα σκαντζόχοιρο, μ' έναν πλάτανο, με μια κουκουβάγια, με μια αλεπού, και γλιτώνει από ένα φίδι κι έπειτα από τρεις τρομερές νεράιδες πλάι στο ποτάμι.

Μπορούν λοιπόν η δασκάλα κι ο δάσκαλος, αφού έχουν διαβάσει τη *Βελανιδιά* παρέα με τα παιδιά, να κουβεντιάσουν για τα ζώα και τα φυτά της ελληνικής φύσης και για τη σημασία που 'χει να τα ξέρουμε και να τα νοιαζόμαστε.

Σίγουρα, θα 'ναι αρκετά τα παιδιά στην τάξη που θα κατάγονται από ένα χωριό και θα πηγαίνουν εκεί το καλοκαίρι ίσως, ή το Πάσχα. Μπορούν λοιπόν αυτά τα παιδιά να μιλήσουν

- για το χωριό τους και
- για τις διαφορές που 'χει η μέρα τους εκεί από μια μέρα στην πόλη.

Το νυχτερινό δάσος στη *Βεληνιδιά* είναι μαγικό. Στην πόλη υπάρχει μαγεία; Παλιότερα οι άνθρωποι πίστευαν στις νεράιδες, μα τούτη η πίστη έχει πια χαθεί. Γιατί; Τι άλλο χάθηκε, που πήρε μαζί του στη λήθη τις νεράιδες, τα ξωτικά κι όλα τ' άλλα πλάσματα των παραμυθιών; Όμως, τη χρειαζόμαστε τη μαγεία στη ζωή μας; Εγώ λέω ναι, και σε τούτο με στηρίζουν όλες οι μαγικές ιστορίες που τα παιδιά τις αγαπούν. Ο *Άρχοντας των δακτυλιδιών*, με τα κόμπιτ, τα ξωτικά, τα ορκ, τους νάνους, τα τέρατα· τα ζώα-μαγικοί βοηθοί που μιλάνε, στα βιβλία του Φίλιπ Πούλμαν – ο κατάλογος είναι ατελείωτος. Να λοιπόν που μπορεί ένα βιβλίο, η *Βεληνιδιά*, να σταθεί αφορμή για να κουβεντιάσουμε για βιβλία. Πώς έρχονται αυτά, κει που στην πόλη μοιάζει η μαγεία να έχει χαθεί, να τη ζωντανέψουν ξανά μέσ' από σελίδες ιστοριών με κάθε λογής πλάσματα και περιπέτειες – γιατί 'ναι ανάγκη ο κόσμος ενός παιδιού να είναι μαγικός. Κι αν αυτά τα πλάσματα ζουν μόνο στις σελίδες των βιβλίων, μ' έναν τρόπο ζουν κι έξω απ' αυτές αν τ' αγαπήσεις και σε τραβήξουν στον κόσμο τους.

Η *Βελανιδιά*, με τον τρόπο της, μιλάει έμμεσα και γι' αυτό, για την ανάγκη που έχει το παιδί για τη μαγεία. Γιατί να μην πλάσουν λοιπόν τα παιδιά τη δική τους μαγική ιστορία, να την αφηγηθούν ή να τη γράψουν, κι άμα θέλουν να την εικονογραφήσουν κιόλας. Και η προϋπόθεση να 'ναι μία: να μην υπάρχει καμία προϋπόθεση. Η φαντασία ζει κι αναπνέει στον αντίποδα όλων των καθημερινών «πρέπει», είναι ελεύθερη να πάει όπου πηγαίνει, η μια περιπέτεια να γεννάει την επόμενη κι όλα τα φανταστικά πλάσματα να παίρνουν τη μορφή που αυτά θέλουν.

Επίσης, η *Βελανιδιά* είναι ιστορία που μ' έναν τρόπο πατάει πάνω στα παραδοσιακά παραμύθια. Ο κόσμος των παραμυθιών είναι παλιός και βαθύς. Τι γνωρίζουν τα παιδιά γι' αυτά;

Και να μια τελευταία ιδέα. Θα μπορούσαν τα παιδιά να φτιάξουν μάσκες –του σκύλου, του σκαντζόχοιρου, της κουκουβάγιας, κ.λπ.– κι έπειτα μες στην τάξη να ζωντανέψουν την ιστορία παίζοντάς την. Και να την αλλάξουν. Όπως τα παραμύθια δεν είναι ποτέ ίδια, αλλά αλλάζουν ανάλογα με το ποιος τα αφηγείται, έτσι πρέπει να 'ναι και οι ιστορίες στα βιβλία. Δεν είναι μάθημα, να το πεις όπως το διάβασες. Ας αλλάξουν λοιπόν τα παιδιά την ιστορία, ας την κάνουν καλύτερη και που κάτι δεν τους άρεσε.

Μια ιστορία που έχει γραφτεί δεν ανήκει σ' αυτόν που την έγραψε, αλλά σ' αυτόν που τη διαβάζει.

Μιχάλης Μακρόπουλος

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Βραβείο
Αναγνώστη 2022
Βραβείο IBBY
2022

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ
2019
Κ.Σ.Π.Ν.Β.
υπό έκδοση

The White
Ravens
2016

The White
Ravens
2018

Κρατικό
Βραβείο 2020
Βραβείο
Αναγνώστη 2020
Βραβείο IBBY
2020

Βραβείο
IBBY
2020

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ